

Креховець М.В.
магістрантка групи змСАГ-11
факультет педагогіки і психології
ТНПУ імені В. Гнатюка
Науковий керівник:
Петришин Л. Й., д. п. н., професор

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ГЕНДЕРНИХ ВІДНОСИН У МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Актуальність теми дослідження. Протягом останнього десятиліття питання гендерної соціалізації українському суспільстві набуває все більшої пріоритетності. Гендерна демократія – це фактор, який сприяє розвитку усіх сфер соціального життя соціуму, оскільки надає чоловікам та жінкам, можливість реалізувати власні права та однаково впливати на громадську, економічну, політичну, соціальну та іншу галузі.

Зниженню рівня гендерної асиметрії сприяє ряд міжнародних та вітчизняних законодавчих і соціальних ініціатив, що позитивно впливають на нормалізацію поведінкових моделей суспільства. Проте, саме лише впровадження законодавчого акту не гарантує готовність усіх членів соціуму до зміни власного світогляду та поведінки у щоденному житті.

Це зумовлює необхідність дослідження реальної взаємодії представників обох статей, задля можливості подальшого виявлення позитивних та негативних її аспектів.

Суттєвий вплив на становлення гендерних відносин, має взаємодія чоловіків та жінок у молодіжному середовищі. Адже саме молоді люди є активними учасниками громадсько-політичної сфери власної громади та мають позитивний вплив на розвиток громадського життя.

Гендерні відносини є об'єктом вивчення доволі великої кількості дослідників, що можна пояснити високим рівнем суспільної важливості теми. Зокрема, соціально-педагогічний аспект цього питання досліджували О. Васильченко, Т. Голованова, С. Гришак, Н. Маркова, О. Остапчук, В. Синякова, К. Фофанова, С. Харченко, О. Ярська-Смірнова, Т. Дороніна,

Л.Шустова, С. Яшник, О. Кізь, О. Кікінежді, Е. Лібанової, О.Осіпової, О. Севастьянкової та інші. Питанням гендерних стереотипів займалися У. Липпман, Ш. Берн, П. Шихирев, Д.Шіроканов, Е. Алексеева. Г. Хофстеде, І.С. Кон, І.А. Ільїн, Т.Горічева, М. Пірен.

Щодо молодіжного середовища, то дослідження гендерних взаємин серед молоді зазвичай проводилося серед школярів, рідше – студентів. Однак проблема, гендерної взаємодії молоді поза стінами навчальних закладів недостатньо вивчена в українському науковому дискурсі що й зумовлює актуальність нашого дослідження.

Метою статті є науково-теоретичне обґрунтування умов гендерної взаємодії у молодіжному середовищі.

Виклад основного матеріалу. Гендер можна вважати наскрізною характеристикою соціальних порядків та звичаїв, що відображені в різних соціальних інституціях. Гендерні орієнтації є центральним вектором життєдіяльності зростаючої особистості, що формується в процесі статевої соціалізації в сім'ї.

Як зазначає О. Кікінежді, у молодіжному середовищі соціальне конструювання обумовлено гендерним простором суспільства, для якого є характерною низка протиріч: встановлення формальної рівності обох статей та посиленням на природну роль жінки у соціумі та альтернативним устроєм гендерних відносин, побудованих за принципом: «рівності у відмінності». Для нього характерними тенденції рівних можливостей осіб обох статей у самореалізації у різних сферах життя суспільства [5, с. 177].

Гендерні відносини – це стосунки між чоловіками та жінками в суспільстві, які розглядаються як на рівні міжособистісних стосунків так і на рівні груп [2, с. 6].

Гармонізація гендерних взаємин у молодіжному середовищі – це процес безперервної та поступової зміни існуючої системи гендерної взаємодії шляхом узгодження цінностей, інтересів, потреб та цілей представників обох статей за впровадження та позитивного сприяння трансформації гендерних стереотипів, молодіжної соціальної політики та становлення безконфліктної гендерної ідентичності.

Соціальне відтворення гендерної свідомості на рівні індивідів

ТНПУ MAGISTERIUM

підтримує засновану за ознакою статі соціальну структуру. Втілюючи очікування від розуміння та сприйняття соціумом власного гендерного статусу індивіди тим самим формують гендерні відносини та водночас вони підтверджують існуючі в соціумі гендерні відмінності.

Щоб з'ясувати рівень гендерної асиметрії у молодіжному середовищі Тернополя, вважаємо доречним провести опитування серед молодих людей різних сфер зайнятості. Опираючись на його результати скласти методичні рекомендації соціальним педагогам та працівникам соціальної сфери, що сприятимуть гармонізації гендерних взаємин молоді.

Дослідження підтвердило, що доволі часто у соціумі жінок та чоловіків оцінюють та сприймають по різному посилаючись на відмінності у здібностях та гендерні особливості. У цьому випадку приналежність до першої статі значить не володіння певними природними властивостями, засвоєння та відтворення певної соціальної ролі, що сприяє усталеним гендерним відносинам в суспільних процесах.

Статеві відносини є біологічно обумовленою характеристикою, тоді як гендерна взаємодія має соціальну природу, та є результатом соціокультурних норм та очікувань. Ці характеристики як правило змінюються відповідно до часу та культурного середовища певної країни.

Гендерні відносини змінюються та перебудовуються, що взаємопов'язано з змінами в політичних, економічних, соціальних та культурних умовах зовнішнього середовища на локальному, національному та міжнародному рівнях [7].

Найбільш ефективним механізмом формування традиційного гендерного введення та соціальних ролей є гендерні стереотипи, під якими слід розуміти стандартизовані уявлення про модельні введення та риси характеру, що відповідають поняттям «чоловіче» та «жіноче». Гендерні стереотипи забезпечують процес соціалізації молодих людей, закладаючи основу для формування норм і правил поведінки в соціумі.

Вивчення гендерних уявлень та гендерних стереотипів сучасної молоді надає можливість не лише зрозуміти її ціннісні орієнтації, але і дати прогноз перспективного розвитку гендерних відносин у нашій країні в найближчому майбутньому.

Соціалізація молодих людей має особливе значення. До прикладу, під час періоду студентства не тільки відбувається становлення соціальної складової особистості індивіда, Але й суспільство отримує активних особистостей, спрямованих на діяльність, що позитивно вплине на розвиток економічної, політичної, соціальної та інших соціальних сфер [6].

В умовах активних трансформаційних процесів в країні і в світі фактори, що були раніше провідними у формуванні гендерної культури підростаючих поколінь (сім'я, школа), виявляються неспроможними у виконанні цієї функції, перетворюючи процес гендерної соціалізації в стихійний. Інша група факторів (ЗМІ, Інтернет, варіативність референтних груп), значно впливає на гендерну соціалізацію, але робить це ненавмисно і хаотично, не переслідуючи мети розвитку гендерної культури. Вплив цих факторів, з урахуванням тотального виходу молоді в глобальну мережу, відбувається спонтанно, що визначає необхідність формування морального імунітету, навичок аналітичного сприйняття реальності. Вища освіта проявляє себе як практика соціалізації людини і механізм спадкоємності поколінь.

У даних умовах вони виступають в ролі стабілізуючого фактору, в рамках якого вирішують протиріччя між новими соціальними уявленнями (егалітаризму) і ідеалами попередніх поколінь, що втілилися в історичній традиції (патріархальністю) [6].

Висновок. Гендерна культура сучасної молоді проявляється в практиці сімейних взаємодій специфіці навчальної та трудової діяльності, соціальних амбіцій і громадської активності особистості. На цій підставі концептуалізуються критерії гендерної культури особистості, які відображають мисленнєвий (усвідомлення гендерних стереотипів, толерантність), аксіологічний (аналітичність мислення, здатність до саморозвитку гендерної свідомості) і раціональний (особливості побудови сімейної та трудової моделі взаємовідносин) компоненти.

Список використаних джерел:

1. Байдюк Н. В. Підготовка майбутніх соціальних педагогів до

- гармонізації гендерних взаємин. Київ, 2018. С. 8-10.
2. Гендерні відносини: архетип, стереотип, ідентичність/ ред. Пушонкової О. А., Шевченко З. В. Черкаси, 2016. С. 6-9.
 3. Главацька О. Л. Статеворольові стереотипи як соціокультурна основа гендерної соціалізації молоді в сучасній сім'ї. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка №4*. 2014.
 4. Емірлі'ясова С. С. Про необхідність руйнування стереотипів: гендерний аспект. *Вісник Запорізького національного університету*. 2009.
 5. Кікінежді М. О. Соціальне конструювання гендеру в молодіжному середовищі: неотрадиціоналізм чи егалітаризм. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2012. С. 177-187.
 6. Осипова Д. В. Особенности гендерных представлений современной молодежи. URL: <https://drive.google.com/drive/folders/1SB1TP1h1FB5IHVmCYR1M4TAV0ZMCE1VK>. (дата звернення: 26.10.2020).
 7. Сулімова С. І. Гендерні відносини як конструкт прав людини, прав жінок. URL: <https://drive.google.com/drive/folders/1SB1TP1h1FB5IHVmCYR1M4TAV0ZMCE1VK>. (дата звернення: 24.11.2020).
 8. Формування у молоді гендерно-відповідальної поведінки (на прикладі українських ВНЗ) / за ред. Світайло Н. Суми. 2013. 219 с.

Кузик С. М.
магістрантка групи МСР-21
факультет педагогіки і психології
ТНПУ імені В. Гнатюка
Науковий керівник
Главацька О. Л., к. п. н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ЮНАКІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ-ІНТЕРНАТ ДО ВИКОНАННЯ РОЛІ МАЙБУТНЬОГО СІМ'ЯНИНА

Актуальність теми дослідження. Сучасна учнівська молодь України зростає у складний період становлення нових соціально-економічних і соціокультурних відносин. Погіршення соціально-економічного становища сім'ї в Україні спричинило посилення